

Kort verslag van de 186ste zitting van UNESCO's Uitvoerende Raad / mei 2011

Nieuwe Tweejaarenprogramma van UNESCO 2012-2013

De Uitvoerende Raad beschouwde uitvoerig de voorstellen voor UNESCO's nieuwe Tweejaarenprogramma 2012-2013 (het zogenaamde draft 36C/5 document). Opmerkelijk veel nadruk krijgt *the building of a culture of peace and non-violence*. Onderwijs is daarbij een belangrijk instrument. De natuurwetenschappen dienen universeel vehikel voor vrede te zijn; evenals het gebruik van sociale media door jongeren.

UNESCO wil haar leidende rol op het terrein van onderwijs versterken. Speerpunten zijn het realiseren van de wereldwijde *Education for All* doelstellingen, het versterken van de kwaliteit van alle dimensies van het onderwijs, het vergroten van de gelijkheid in en toegankelijkheid van onderwijs en de opbouw van onderwijssystemen. Het integreren van onderwijs voor duurzame ontwikkeling in nationale ontwikkelingsplannen en beleid krijgt nadruk. UNESCO verstaat daaronder ook onderwijs over klimaatverandering en natuurrampen, zodat mensen beter voorbereid zijn en zich beter kunnen weren.

UNESCO zet zich in om de kwaliteit en toegang tot onderwijs te bevorderen door een effectief gebruik van ICT-middelen. Speerpunt zijn *open educational resources*. Hiermee verbonden benadrukt UNESCO het recht te kunnen profiteren van wetenschappelijke vooruitgang en de noodzaak de open toegang te bevorderen tot resultaten van wetenschappelijk onderzoek.

Nieuw is UNESCO's *engineering initiative* om enerzijds de inzet van techniek te stimuleren als onderdeel van een bredere inzet van natuurwetenschappen voor duurzame ontwikkeling en anderzijds techniek een zichtbare plaats te geven in de *capacity-building* activiteiten op het terrein van wetenschap, technologie en innovatie. Het initiatief is ingebed in de sector Natuurwetenschappen van UNESCO. Daardoor blijft de noodzakelijke verbinding van techniek met sociaal-culturele en economische aspecten van duurzame ontwikkeling en innovatie buiten beeld.

Water, zowel zout als zoet, blijft een belangrijk thema binnen het nieuwe UNESCO programma. Het verbeteren van *water governance* is een van de speerpunten, met speciale aandacht voor maatschappelijke, culturele en economische factoren.

Ook het versterken van de ethiek van wetenschap en technologie, speciaal bio-ethiek, blijft onderdeel van het programma. Assistentie bij het opbouwen van nationale bio-ethiek comités blijft een van de concrete activiteiten.

Het *Management of Social Transformation* (MOST) programma zal zich de komende jaren concentreren op de (nieuwe) thema's *social inclusion*; en de sociale aspecten van wereldwijde veranderingen in de leefomgeving, met bijzondere aandacht voor migratie als gevolg van klimaatverandering.

UNESCO blijft zich inzetten voor (het stimuleren van) een effectieve toepassing van de verschillende cultuurverdragen. Dit is belangrijk in zichzelf, maar dient ook bij te dragen aan *the building of a culture of peace and non-violence*. Binnen de samenwerking met andere organisaties van de Verenigde Naties zal UNESCO stimuleren dat cultuur concreet onderdeel is van nationale ontwikkelingsstrategieën. UNESCO ziet duurzaam toerisme als een belangrijke motor van economische ontwikkeling.

Op het gebied van communicatie blijven de speerpunten het bevorderen van de vrijheid van meningsuiting en het versterken van vrije, onafhankelijke en pluralistische media. Het *Memory of the World* programma richt zich op het beschermen en digitaliseren van uitzonderlijk documentair erfgoed, onder meer door *capacity-building* op dit terrein in de Lidstaten.

UNESCO voert wijzigingen door in de eigen organisatie om de samenwerking tussen de vijf sectoren, onderwijs, natuurwetenschappen, sociale wetenschappen, cultuur en communicatie, te versterken. Het aantal platforms dat deze intersectorale samenwerking coördineert wordt gehalveerd. De zes overgebleven platforms krijgen elk meer menskracht en middelen. De coördinatie van UNESCO's rol in *post-conflict* en *post-disaster* situaties is belegd bij één van deze zes versterkte platforms.

Externe evaluatie van UNESCO

De Uitvoerende Raad besprak concrete voorstellen om de aanbevelingen uit te voeren van de externe commissie die UNESCO in 2010 evalueerde. De voorstellen kwamen zowel van een ad hoc werkgroep waaraan alle Lidstaten konden deelnemen, als van de Directeur-Generaal. Deze voorstellen versterkten elkaar.

Uit de toon van de interventies sprak bereidheid de hervormingen actief te willen doorvoeren. Het aantal voorstellen is groot. Administratieve aanpassingen kregen de meeste aandacht, zoals het verlengen van de middellange-termijn-strategie van zes naar acht jaar, te verdelen over twee termijnen van vier jaar.

De Lidstaten stelden de constructieve werkwijze van de ad hoc werkgroep als voorbeeld voor andere gremia binnen de Organisatie. De open deelname van alle Lidstaten (in plaats van alleen gekozen leden van de Uitvoerende Raad) genereerde waardevolle voorstellen en creëerde een breed draagvlak voor de noodzakelijke hervormingen.

Positie Nationale UNESCO Commissies

De positie van de Nationale Commissies is binnen het 'nieuwe' UNESCO nog niet uitgekristalliseerd. De ad hoc werkgroep heeft voorgesteld de tweejaarlijkse consultaties van Nationale Commissies anders te organiseren. Belangrijkste argument is dat deze consultaties voorstellen kunnen opleveren die niet gelijk zijn aan de meningen (van de in Parijs gestationeerde permanente vertegenwoordigers) van de Lidstaten. Veel PVs achten dit ongewenst, terwijl het juist de rol en toegevoegde waarde van de Nationale Commissies is alternatieve voorstellen te doen, ontleend aan hun directe relatie met professionele deskundigen en *civil society* in hun land. Onderwijs, wetenschap, cultuur en communicatie zijn te belangrijk om de discussie hierover alleen aan diplomaten te laten. Het waarborgen van de inhoudelijke en deskundige bijdrage van Nationale Commissies aan het werk van de Organisatie, onder meer ook aan de voorgenomen thematische debatten in de Uitvoerende Raad, is een belangrijk punt van aandacht. Nationale Commissies en Permanente Vertegenwoordigers moeten hiervoor samen een goede vorm vinden.

De Nederlandse Commissie heeft voor deze aspecten nadrukkelijk aandacht gevraagd tijdens de informele bijeenkomst van Nationale Commissies, die tijdens de Uitvoerende Raad in Parijs plaatsvond.

Duurzame toegang tot informatie

UNESCO heeft een belangrijke rol te spelen bij het stimuleren en waarborgen van de duurzame toegang tot informatie. De Uitvoerende Raad besprak de strategie om UNESCO een effectieve

bijdrage te laten leveren aan het bevorderen van de open toegang tot wetenschappelijke informatie en onderzoek. Het voorstel omvatte een groot aantal initiatieven, goed passend bij de specifieke functies van UNESCO, zoals *capacity-building*, ontwikkelen van algemene richtlijnen, uitwisselen van kennis en informatie en bevorderen van internationale samenwerking.

De Lidstaten waren kritisch. De relatie tussen nieuwe en bestaande UNESCO activiteiten, zoals het *Information For All Programma* (IFAP), was onvoldoende duidelijk. Ook kwam de aansluiting bij initiatieven van andere internationale, regionale en nationale organisaties niet goed uit de verf. In najaar 2011 zal de Uitvoerende Raad een aangescherpte strategie annex actieplan voor *open access* bespreken.

Bescherming van landschappen

Op initiatief van de *International Federation of Landscape Architects* (IFLA) overwoog de Uitvoerende Raad de noodzaak richtlijnen op te stellen voor de bescherming van landschappen, te definiëren als gebieden die het resultaat zijn van interactie tussen natuurlijke factoren en menselijk handelen. Landschappen staan bloot aan snel veranderende sociaal-economische, milieu- en andere omstandigheden. In de afgelopen vijftig jaar zijn diverse instrumenten ter bescherming ontwikkeld die geharmoniseerd en geactualiseerd dienen te worden. De 2000 *European Landscape Convention* van de Raad van Europa geldt als voorbeeld dat UNESCO geschikt zou kunnen maken voor een wereldwijde toepassing.

De Lidstaten verklaarden zich tegen het voorstel. Zij achtten de definitie van landschappen te vaag. Het was niet duidelijk waarom bestaande instrumenten onvoldoende bescherming zouden bieden. UNESCO heeft reeds te weinig menskracht en middelen beschikbaar om bestaande cultuurverdragen effectief toe te passen. Om die reden kan en moet de Organisatie geen nieuw instrument ontwikkelen. De Lidstaten besloten dat binnen bestaande instrumenten specifieke maatregelen gezocht moeten worden voor de bescherming van landschappen.

Duurzame relatie erfgoed en toerisme

De Uitvoerende Raad heeft de behandeling van een voorstel om richtlijnen te ontwikkelen voor een duurzame relatie tussen erfgoed en toerisme uitgesteld tot najaar 2011. Veel erfgoedplaatsen worden bedreigd door de sterke toename van het aantal bezoekers. Tegelijk is groeiend toerisme een motor voor economische ontwikkeling. Het voorgestelde instrument heeft tot doel Lidstaten, met name zich ontwikkelende landen en speciaal de minst-ontwikkelde landen, te ondersteunen bij een duurzaam behoud van hun erfgoed. Veel Lidstaten hebben reeds kenbaar gemaakt de noodzaak van een dergelijk instrument niet in te zien.

International Groundwater Resources Assessment Centre Delft

De Uitvoerende Raad heeft vastgesteld dat het *International Groundwater Resources Assessment Centre* (IGRAC) in Delft voldoet aan alle, ook financiële, criteria om UNESCO instituut te kunnen worden (categorie 2). Daarmee kan het contract tussen UNESCO en Nederland de komende maanden worden ondertekend.

Ethische aspecten van klimaatverandering

De Lidstaten meenden dat op dit moment onvoldoende zicht bestaat op de ontwikkelingen in het internationale debat over klimaatverandering, speciaal de uitkomsten van het overleg binnen de *United Nations Framework Convention on Climate Change* (UNFCCC). Om die reden achtten zij het moeilijk te bepalen welke meerwaarde UNESCO kan leveren aan het debat. In voorjaar 2012 zal de Uitvoerende Raad opnieuw een afweging maken van de wenselijkheid een universele verklaring

op te stellen over de ethische aspecten van klimaatverandering. Nederland heeft in een eerder stadium over dit thema een [advies](#) uitgebracht.

Netwerk van Geoparken

De afgelopen tien jaar is met incidentele steun van UNESCO een netwerk van 77 geoparken ontstaan, verspreid over 25 landen. Een geopark is een gebied van bijzondere geologische samenstelling en internationale betekenis. Behoud van dit geologisch erfgoed draagt bij aan de duurzame ontwikkeling van de lokale gemeenschap. De parken beschermen landschappen en geologische formaties die getuigen van de historische ontwikkeling van de aarde. De Hondsrug in Drente zou willen deelnemen in het netwerk. De Uitvoerende Raad heeft besloten te onderzoeken of en hoe UNESCO het initiatief meer structureel zou kunnen ondersteunen. Geoparken versterken op een goede manier de zichtbaarheid van de Organisatie.